

گفت و گو با محمود اربابی و رضا درستکار؛ دو تن از اعضای هیات انتخاب سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر:

فیلم خوب بساز و دیده شو

سی و هشتمین دوره از جشنواره فیلم فجر، از امروز آغاز می‌شود و دوستان سینما، فرصت این را دارند که نزدیک به ۱۵۰ اثر سینمایی، مستند و کوتاه را در این دوره از جشنواره ببینند؛ آثاری که همگی از فیلتر هیات انتخاب رد شدند و حالا در انتظار تماشاگرانی هستند که سالن‌های سینما را پر کنند. امسال هم طبق معمول هر سال، هیاتی متشکل از چهارهای سینمایی، هنرمندان و مدیران در کنار هم نشستند و فیلم‌های حاضر در جشنواره سی و هشتم را انتخاب کردند. محمد احسانی، محمود اربابی، همایون اسعدیان، بلدا جبلی، رضا درستکار، سید محمود ضوی و حسین کریمی اعضای هفت نفره این هیات را تشکیل می‌دادند. در این میان ما با محمود اربابی، و رضا درستکار به عنوان نمایندگان هیات انتخاب گفت‌وگو کردیم تا ببینیم با چه فرمولی این آثار را انتخاب کردند، فرم فیلم‌ها و محتوایشان چه تاثیری در انتخاب‌ها داشتند و به نظرشان بهترین آثار جشنواره امسال، کدام فیلم‌ها هستند.

توجه برخی مخاطبان قرار می‌گیرند، اگر چه فیلم‌های دیگری هم بودند که می‌توانستند با مخاطب ارتباط بهتری داشته باشند، ولی ممکن است در جمع‌بندی هیات انتخاب رای لازم را نیاورده باشند. اگر چه آثار نهایی که حالا در فهرست مسابقه هستند، فیلم‌هایی بودند که می‌توانستند ارتباط خوبی با مخاطب برقرار کنند، به نظر من بهتر است که انتخاب بهترین فیلم را به عهده مردم در بخش سیمرغ مردمی و هیات داوران بگذاریم.

درستکار: من یکی، دو جای دیگر هم گفتم، حس می‌کنم در این دوره که بیست و هشت فیلم به نمایش درمی‌آیند، حداقل ۱۰ فیلم ارزشمند هستند و ۹ فیلم هم سال‌ها در سینمای ماباقی می‌مانند و فکر می‌کنم این آمار خوبی برای جشنواره فجر است. دقیقاً نمی‌توانم یک فیلم را نام ببرم، ولی چهار، پنج فیلم، هنری‌تر، کامل‌تر و بهتر هستند.

■ فکر می‌کنید سیمرغ بهترین کارگردانی به چه کسی می‌رسد؟

اربابی: قطعاً همه این فیلم‌هایی که در بخش مسابقه هستند، به لحاظ کارگردانی واجد ارزش‌های قابل توجهی بوده‌اند که توسط ما هم انتخاب شده‌اند. ولی به نظر من بهتر است این مساله را که کدام فیلم انتخاب می‌شود، به هیات داوران جشنواره بسپاریم. بعد از جشنواره می‌توانیم با نظر هیات داوران موافق باشیم یا نه، کما اینکه یک عده نیز می‌توانند با انتخاب‌های ما موافق باشند یا مخالفت کنند. برای من فیلمی که حرف جدیدی برای مخاطب داشته باشد ارزشمندتر است.

درستکار: اکثر فیلم‌های موفق امسال کارگردانی‌های خوبی هم دارند، اما باید به این موضوع اشاره کنم که ما در سینما به لحاظ فنی رشد کردیم ولی فکر می‌کنم هنوز دو لشکال بزرگ داریم، یکی فیلمنامه و دیگری کارگردانی که مشکلات اصلی سینمای ما هستند. اگر کارگردانی‌های ما، کارگردانی‌های خوبی باشند و فیلمنامه‌های بهتری داشته باشیم، سینمای بهتری هم خواهیم داشت. بخش مهمی از پیشرفت سینمای ما معطوف و مربوط به کارگردان است. ما باید در هر دوره از جشنواره قدم‌های رو به جلو برداریم و خیلی درگیر فیلم نباشیم. لشکال بزرگی که داریم این است که کارگردان زیاد داریم ولی کیفیت آثارشان پایین است و خیلی‌ها فیلم می‌سازند که فقط ساخته باشند، در حالی که این مساله در آینده، زندگی خودشان را هم تحت تاثیر قرار می‌دهد. در چنین شرایطی من یک کارگردان می‌شوم و بعداً نمی‌توانم کار کنم و رسماً یک کارگردان بیکار می‌مانم، خب این چه ارزشی دارد؟ فیلمسازی که دواثر کارگردانی کرده باشد و عملاً هیچ اثری از خود به جای نگذارد (که متأسفانه زیاد هم هستند) چه تاثیری در سینما دارد؟ کارگردان باید بتواند به زندگی هنری و سینمایی‌اش ادامه دهد. یعنی فیلم بسازد و اثرش را در چرخه درست سینما تبدیل به یک پدیده کند و از طریق گردش طبیعی سینما به حیات خودش ادامه دهد و در مدت کوتاهی فیلم بعدی‌اش را بسازد. کارگردانی که یکی، دو فیلم بسازد و دیگر خبری از او نباشد، به چنه دردی می‌خورد؟ واقعا امیدوارم که این دو لشکال هر چه سریع‌تر برطرف شود.

واقعیت این است که ما شاید ۹ یا ۱۰ فیلم در بین آثار داشتیم که همه اعضای هیات انتخاب نظر خوبی در مورد آن‌ها داشتند

فیلم «تومان»، فیلمبرداری فوق‌العاده‌ای دارد و این تکنیک خیلی ما را به وجد آورد. فیلم، فیلم نویی است و فیلمبرداری جدیدی را هم می‌طلبید و همین مساله باعث شد راجع به این اثر در هیات انتخاب زیاد بحث شود و شانس آن برای قرار گرفتن در فهرست نهایی بالا برود

فجر، سینمای ایران دیگر نمی‌تواند به لحاظ تکنیکی لیر از ناتوانی کند. نمی‌توان گفت که برای انتخاب آثار سهم متفاوتی برای فرم و محتوا قائل بودیم، اما به جزات می‌تولم بگویم فیلمی را ندیدم که به لحاظ تکنیکی قوی باشد، ولی به لحاظ محتوا کم ارزش. هر محتوایی با بهره‌برداری از بعد تکنیکی قوی معنا پیدا می‌کند و اغلب فیلم‌ها نیز واجد این ارزش بودند. من شخصاً آدم فرمالیستی نیستم و این‌گونه نیست که در مواجهه با آثار سینمایی صرفاً تحت تاثیر فرم قرار بگیرم، چون معتقدم فرم باید برای بیان ارزش‌های مهم فیلمساز به کار برود؛ اگر درست انتخاب شده باشد که جای خود را دارد و اگر غلط باشد با توجه به اینکه نقشش در بیان دیدگاه فیلمساز را از دست داده، دیگر واجد ارزش نیست.

درستکار: به عنوان یک منتقد همیشه به این نکته توجه می‌کنم که فیلم‌های سال جدید، چقدر نسبت به سال قبل پیشرفت کردند. این کمک می‌کند بپذیریم که یک فیلم باید نو و امروزی باشد، اما این مساله همه مسائل مدنظر برای داوری را پوشش نمی‌دهد. مثلاً فیلم «تومان»، فیلمبرداری فوق‌العاده‌ای دارد و این تکنیک خیلی ما را به وجد آورد. فیلم، فیلم نویی است و فیلمبرداری جدیدی را هم می‌طلبیده و همین مساله باعث شد راجع به این اثر در هیات انتخاب زیاد بحث شود و شانس آن برای قرار گرفتن در فهرست نهایی بالا برود. پس تکنیک و تمام عناصر دخیل، مثل بازی خیلی خوب به کلیت کار کمک می‌کند. مثلاً یکی از فیلم‌ها که نامش را نمی‌آورم، به خاطر بازی خیلی خوب یکی از بازیگرانش این اقبال را پیدا کرد که در جشنواره به نمایش دربیاید.

■ فیلمی بود که دوست داشتید در جشنواره باشد ولی انتخاب نشد؟

اربابی: از نگاه هیات انتخاب بهترین فیلم‌هایی که نسبت به مجموعه آثار موثرتر بودند، در بخش مسابقه حضور دارند. من هم نسبت به برخی از این فیلم‌ها نظر نزدیک‌تری داشتم و نسبت به برخی دورتر. واقعیت این است که ما شاید ۹ یا ۱۰ فیلم در بین آثار داشتیم که همه اعضای هیات انتخاب نظر خوبی در مورد آن‌ها داشتند.

درستکار: فیلم «لتیان»، از معدود فیلم‌هایی بود که من دوست داشتم در فهرست نهایی باشد و در بخش مسابقه پذیرفته شود، ولی بنا به رای‌گیری‌هایی که شد، در بین فیلم‌های اول رای نیاورد و من دلم خیلی سوخت. فکر می‌کنم «لتیان» در اکران هم فیلم موفق خواهد بود. در بین فیلم‌های بخش مسابقه سودای سیمرغ هم یکی، دو فیلم را دوست داشتم در مسابقه نهایی هم ببینیم که این اتفاق نیفتاد.

■ به نظر شما بهترین فیلم جشنواره امسال چه فیلمی است؟

اربابی: واقعیت این است که همه این فیلم‌ها ارزشمند هستند و بر این سخت است که یک فیلم را انتخاب کنیم. برخی در کنار محتوای خوب، به لحاظ اجرا و کارگردانی و ترکیب عوامل هم خیلی خوب بودند. یک سری از فیلم‌ها هم به نظر می‌رسید رای‌های کمتری می‌آورند، ولی آن‌ها نیز مطمئناً مورد

■ از نظر شما مهم‌ترین ویژگی یک اثر برای انتخاب چه بود؟

اربابی: نکات مهمی همچون ارتقای سینمای ایران، جذب مخاطبان سینمای ایران و سیاست‌گذاری سینمای ایران سه محور اساسی است که برای انتخاب فیلم‌ها موثر است. پس اگر اثری این مجموعه ویژگی‌ها را داشته باشد، یعنی واجد ارزش‌های فرهنگی و هنری تولید باشد، (تهیه‌کنندگی، کارگردانی، نویسندگی، بازیگری، موسیقی، طراحی صحنه و همه بخش‌هایی که جشنواره برای آن جایزه در نظر گرفته است) توانایی ارتباط گرفتن با مردم را داشته باشد و در راستای ارتقای سینمای ایران باشد، میزان موفقیت یا توفیقی که به دست می‌آورد بیشتر است. البته این‌گونه نیست که بگوییم این پنج ویژگی را در نظر می‌گیریم و هر فیلمی آن‌ها را داشت انتخاب می‌شود و هر فیلمی واجد این ویژگی‌ها نبود، آن را کنار می‌گذاریم. این انتخاب یک انتخاب نسبی است و این ویژگی‌ها می‌تواند بین صفر تا صد در یک اثر وجود داشته باشد. طبیعی است آنجا که تعداد فیلم‌های انتخاب شده نهایی می‌شود، آثاری که رتبه بالاتری دارند انتخاب می‌شوند. البته این به معنای این نیست که مابقی فیلم‌ها که انتخاب نشدند، واجد ارزش نیستند؛ بلکه پدیده نظام انتخاب فیلم‌های جشنواره این‌گونه بوده است.

درستکار: مهم‌ترین ویژگی که هر داوری در هر هیات داوری و هر عضوی در هیات انتخاب باید مدنظر داشته باشد، اصول کلی است؛ اصولی شامل زیبایی شناسی، ارزش‌های سینمایی، ارزش‌های مبتنی بر آثار سینمای ایران و آثاری که در آن سال با هم مقایسه می‌شوند. یعنی ما با هر هیات انتخاب دیگری در بازبینی فیلم‌های ارائه شده به جشنواره، در نسبت با خود این فیلم‌ها بهترین‌شان را انتخاب و به دبیر جشنواره معرفی کردیم که در بخش مسابقه با هم به رقابت بپردازند. هر کدام از این آثار باید درصدی از تمامی مواردی را که ذکر کردیم شامل می‌شدند، یعنی اگر یک فیلم ارزش‌های سینمایی را احراز نکرده مشکلاتی در زمینه منطق روایی داشته یا با مشکلاتی در زمینه تدوین یا هر عنصر دیگری که دخیل در سینماست مواجه بوده است، طبیعتاً مشکل بزرگی هم در داوری پیدا می‌کند. اما اگر بخواهم خیلی دقیق جواب بدهم، هر فیلمی که توانسته در بیان قصه و نوع بیان سینمایی فضای مناسب را به وجود بیاورد، وارد فهرست نهایی شده است.

■ فرم تکنیکی و محتوای کار، هر کدام چه سهمی در انتخاب‌های شما داشتند؟

اربابی: من از آن دسته نیستم که بین فرم و محتوا خیلی تفکیک قائل شوم، ضمن اینکه این اتفاق ممکن است در برخی از آثار بیفتد. اما اثری می‌تواند موفق و مفید باشد که فرم تکنیکی و محتوای آن با هم متناسب بوده و در سطح قابل قبولی باشند. وقتی ما یک کار را می‌بینیم خیلی سخت است که بخش‌هایی را جدا کنیم و بگوییم این بخش‌ها واجد ارزش‌های تکنیکی خوبی هستند، ولی محتوای خوبی ندارند، چون این در انتخاب اولیه نقش مهمی دارد، ولی به نظر می‌رسد بعد از چهل سال برگزاری جشنواره فیلم